

303

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 10 grudnia 1985 r.

w sprawie szczegółowych zasad wykonywania nadzoru nad sądami i sędziami oraz nad państwowymi biurami notarialnymi.

Na podstawie art. 35 § 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 31, poz. 137) oraz w związku z art. 8 Prawa o notariacie (Dz. U. z 1963 r. Nr 19, poz. 106, z 1964 r. Nr 41, poz. 278, z 1965 r. Nr 52, poz. 318, z 1974 r. Nr 50, poz. 317, z 1982 r. Nr 31, poz. 214 i z 1985 r. Nr 31, poz. 137) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Przewidziany w przepisach rozporządzenia nadzór nad sądami i państwowymi biurami notarialnymi z powierzonego okręgu sprawuje prezes sądu wojewódzkiego, który odpowiada przed Ministrem Sprawiedliwości za całokształt działalności wszystkich podległych jednostek organizacyjnych.

2. Nadzór administracyjny prezesa nad powierzonym sądem regulują przepisy określające tryb wewnętrznego urzędowania sądów.

§ 2. 1. Organy i osoby powołane do wykonywania nadzoru powinny dążyć w swej działalności, aby zadania wynikające dla wymiaru sprawiedliwości z Konstytucji PRL i ustaw były realizowane zgodnie z celami socjalistycznego Państwa i prawem chronionym interesem obywateli.

2. Nadzór nie może wkraczać w dziedzinę, w której w myśl Konstytucji PRL sędziowie są niezawisli, ani naruszać godności urzędu sędziowskiego.

§ 3. Działania w zakresie nadzoru powinny w szczególności zmierzać do:

- 1) zapewnienia zgodności postępowania sądowego i orzecznictwa z prawem oraz z wytycznymi w zakresie wykładni prawa i praktyki sądowej,
- 2) zapewnienia sprawności postępowania sądowego i czynności notarialnych oraz sprawności postępowania egzekucyjnego, w tym również w zakresie działalności komorników,
- 3) systematycznego podnoszenia poziomu kwalifikacji zawodowych oraz postaw ideowych i etyczno-moralnych sędziów, notariuszy, a także innych pracowników sądowych i notarialnych,
- 4) doskonalenia organizacji pracy, podnoszenia jej poziomu, kształtowania właściwej kultury czynności urzędowych sądów i państwowych biur notarialnych oraz podkreślania wychowawczej funkcji sądów,
- 5) aktywizacji udziału czynnika społecznego w realizowaniu zadań wymiaru sprawiedliwości,
- 6) udzielania pomocy sędziom, notariuszom oraz innym pracownikom sądowym i notarialnym w zakresie organizacji i metod pracy oraz wprowadzania do praktyki nowych przepisów prawa.

§ 4. Wykonywanie nadzoru odbywa się w szczególności przez:

- 1) wizytacje obejmujące całokształt działalności sądu lub państwowego biura notarialnego albo niektórych komórek organizacyjnych sądu lub biura,
- 2) lustracje obejmujące wyznaczoną problematykę,
- 3) kontrole wykonywania orzeczeń sądowych,
- 4) kontrole organizacji pracy sekretariatów i prowadzenia biurowości sądowej i notarialnej,
- 5) badanie analityczno-problemowe orzecznictwa w sprawach prawomocnie zakończonych,
- 6) narady powizytacyjne i szkoleniowe oraz konferencje sędziów i notariuszy,
- 7) dokonywanie analiz danych statystycznych, wyników postępowania rewizyjnego w stosunku do orzeczeń pierwszej instancji i w sprawach, w których od orzeczeń wniesiono rewizje nadzwyczajne albo do których wystąpiono z wnioskiem o wniesienie rewizji nadzwyczajnej.

Rozdział 2

Nadzór Ministra Sprawiedliwości.

§ 5. Minister Sprawiedliwości wykonuje nadzór nad sądami i państwowymi biurami notarialnymi osobiście, za pośrednictwem właściwych jednostek organizacyjnych Ministerstwa Sprawiedliwości oraz prezesów sądów.

§ 6. Jednostki organizacyjne Ministerstwa Sprawiedliwości, którym na podstawie regulaminu organizacyjnego powierzone zostało sprawowanie nadzoru nad sądami i państwowymi biurami notarialnymi, realizują swe zadania z tego zakresu w szczególności przez:

- 1) ustalanie kierunków nadzoru,
- 2) dokonywanie merytorycznej oceny planów nadzorczych,
- 3) ocenę wyników czynności nadzorczych wykonanych przez terenowy aparat wizytacyjny,
- 4) bezpośrednio przeprowadzanie wizytacji i lustracji sądów i państwowych biur notarialnych, przy odpowiednim stosowaniu § 17—21,
- 5) przedstawianie Ministrowi Sprawiedliwości rocznych informacji o wynikach pracy służb nadzorczych oraz bieżące informowanie o ważniejszych kierunkach pracy sądów, mających istotne znaczenie dla praktyki wymiaru sprawiedliwości,
- 6) organizowanie konferencji w zakresie działalności nadzorczej.

Rozdział 3

Nadzór prezesa sądu wojewódzkiego.

§ 7. 1. Prezes sądu wojewódzkiego wykonuje nadzór nad sądami i państwowymi biurami notarialnymi okręgu osobiście, za pośrednictwem wiceprezesów, prze-

wodniczących wydziałów, sędziów wizytatorów, notariuszy wizytatorów, sędziów orzekających w sprawach rewizyjnych, inspektorów do spraw biurowości sądowej, wyznaczonych kuratorów, a w szczególnych przypadkach — innych sędziów i notariuszy.

2. Prezes ustala zakres zadań nadzorczych po zasięgnięciu opinii kolegium sądu wojewódzkiego.

§ 8. 1. Sędziowie orzekający w sprawach rewizyjnych wykonują wizytacje sądów rejonowych według właściwości określonej dla spraw odwoławczych.

2. W zakresie wykonywania orzeczeń w sprawach karnych wizytacje wykonują sędziowie penitencjarni; przepisy § 17—19 stosuje się odpowiednio.

3. Sędziowie orzekający w sprawach rewizyjnych przeprowadzają wizytacje poszczególnych wydziałów w sądach rejonowych w terminach wyznaczonych przez prezesa sądu wojewódzkiego.

§ 9. 1. Sędziowie wizytatorzy i notariusze wizytatorzy, inspektorzy do spraw biurowości, kuratorzy oraz referendarze sądowi działający w wydziałach i referatach wizytacyjnych są powoływani do pełnienia tej funkcji, a także z niej odwoływani przez prezesa sądu wojewódzkiego.

2. Referat wizytacyjny może być utworzony w sądzie wojewódzkim o obsadzie powyżej 15 sędziów, w którym nie ma wydziału wizytacyjnego, przez prezesa tego sądu — w uzgodnieniu z właściwą jednostką organizacyjną Ministerstwa Sprawiedliwości.

§ 10. W skład wydziału wizytacyjnego, który działa w sądzie wojewódzkim o obsadzie powyżej 40 sędziów, powinni wchodzić sędziowie wizytatorzy sprawujący nadzór nad działalnością sądów w sprawach karnych, cywilnych i rodzinnych oraz z zakresu prawa pracy, notariusz wizytator sprawujący czynności nadzorcze nad działalnością państwowych biur notarialnych, sędzia wizytator sprawujący czynności nadzorcze nad działalnością sądów w sprawach egzekucyjnych i nad działalnością komorników, wyznaczeni kuratorzy, inspektor do spraw biurowości sądowej lub referendarz sądowy oraz pracownicy administracyjni.

§ 11. 1. W skład referatu wizytacyjnego powinni wchodzić sędziowie wizytatorzy sprawujący nadzór nad działalnością sądów w sprawach karnych, cywilnych, rodzinnych oraz z zakresu prawa pracy, wyznaczeni kuratorzy i inspektor do spraw biurowości sądowej lub referendarz sądowy. Obsługa biurowa referatu wizytacyjnego należy do oddziału administracyjnego sądu.

2. Sędzia wizytator sprawujący nadzór nad działalnością sądów w sprawach cywilnych nadzoruje również działalność komorników. Prezes sądu wojewódzkiego może powierzyć wyznaczonemu notariuszowi czynności nadzoru nad działalnością państwowych biur notarialnych.

§ 12. Kierownictwo wydziału (referatu) wizytacyjnego sprawuje prezes sądu wojewódzkiego osobiście lub na pośrednictwem wiceprezesa.

§ 13. 1. W sądzie wojewódzkim, w którym nie utworzono wydziału ani referatu wizytacyjnego, czynności nadzoru nad działalnością sądów rejonowych i komorników wykonują oprócz sędziów, o których mowa w § 8, również inni sędziowie sądu wojewódzkiego wyznaczeni przez prezesa sądu. Czynności nadzoru nad działalnością wszystkich wydziałów rodzinnych i nielet-

nich w okręgu (sądów rodzinnych) prezes sądu wojewódzkiego może powierzyć przewodniczącemu wydziału rodzinnego i nieletnich (sądu rodzinnego). W odniesieniu do państwowych biur notarialnych stosuje się przepis § 11 ust. 2 zdanie drugie.

2. W sądzie, o którym mowa w ust. 1, może być powołany sędzia wizytator do spraw ogólnych, w tym również w celu zapewnienia sprawności postępowania i obniżenia społecznych kosztów wymiaru sprawiedliwości.

3. W sądzie, o którym mowa w ust. 1, prezes sądu wojewódzkiego wyznacza inspektora do wykonywania czynności kontrolnych w zakresie biurowości sądowej i organizacji pracy sekretariatu oraz kuratora do wykonywania czynności nadzoru nad działalnością kuratorów sądowych.

4. Inspektor do spraw biurowości sądowej współpracuje z sędziami przeprowadzającymi wizytacje sądów rejonowych (§ 8 i 14 ust. 1) oraz z sędzią wizytatorem do spraw ogólnych, jeżeli wizytator ten został powołany.

§ 14. 1. Wizytatorzy i inne osoby powołane do wykonywania czynności nadzoru pełnią swe obowiązki na podstawie planu pracy wydziału (referatu) wizytacyjnego, zatwierdzonego przez prezesa sądu wojewódzkiego. W sądzie wojewódzkim, w którym nie utworzono wydziału lub referatu wizytacyjnego, plan czynności nadzorczych ustala prezes tego sądu.

2. Plany, o których mowa w ust. 1, powinny uwzględniać zalecenia właściwych merytorycznych jednostek organizacyjnych Ministerstwa Sprawiedliwości oraz potrzebę dokonania wizytacji każdego sądu raz w roku, a państwowego biura notarialnego — co najmniej raz w okresie dwuletnim. Prezes sądu wojewódzkiego przedstawia te plany Ministerstwu Sprawiedliwości do dnia 15 stycznia każdego roku.

§ 15. 1. Wizytatorzy realizują swe zadania w szczególności przez:

- 1) przeprowadzanie problemowych i tematycznych wizytacji i lustracji w sądach i państwowych biurach notarialnych,
- 2) dokonywanie analiz praktyki sądowej i notarialnej na podstawie badania akt,
- 3) dokonywanie oceny pracy asesorów, sędziów i notariuszy w przypadkach zamierzonego wystąpienia o mianowanie na wyższe stanowisko,
- 4) wizytowanie rozpraw i przedstawianie sędziom i notariuszom oraz innym pracownikom sądów i państwowych biur notarialnych uwag i spostrzeżeń, jakie nasunęły się w czasie wizytacji, rozprawy lub w toku analizy orzecznictwa,
- 5) dokonywanie analizy udziału czynnika społecznego w realizacji zadań wymiaru sprawiedliwości,
- 6) udział w szkoleniach zawodowych,
- 7) badanie zasadności skarg i wniosków,
- 8) inicjowanie wdrażania postępowań wyjaśniających i dyscyplinarnych przez osoby uprawnione.

2. W sądzie wojewódzkim, w którym nie powołano wizytatora, prezes sądu wojewódzkiego może powierzyć wiceprezesowi lub wyznaczonym sędziom wykonanie zadań wymienionych w ust. 1 pkt 2—8.

3. Wizytatorzy uczestniczą w szkoleniach przedegzaminacyjnych sędziowskich i notarialnych oraz w naradach sędziów i notariuszy.

§ 16. Sędziowie wizytatorzy są obowiązani orzekać co najmniej raz w miesiącu w instancji rewizyjnej, a notariusze wizytatorzy powinni co najmniej przez dwa dni w miesiącu uczestniczyć w pracach biura notarialnego, z którego zostali delegowani.

§ 17. 1. Wizytacja ma na celu badanie orzecznictwa wizytowanej jednostki organizacyjnej, sprawności postępowania w sprawach sądowych (notarialnych) oraz kultury pracy sądu (państwowego biura notarialnego).

2. W toku wizytacji dokonuje się w szczególności:

- 1) badania zgodności z prawem oraz wytycznymi w zakresie wykładni prawa i praktyki sądowej — orzeczeń, które uprawomocniły się w I instancji,
- 2) badania zgodności z prawem i prawidłowości pod względem formy sporządzonych aktów notarialnych i innych czynności państwowego biura notarialnego,
- 3) oceny, czy w zakresie obrotu nieruchomościami jest należycie realizowana polityka Państwa,
- 4) kontroli sprawności postępowania sądowego, a zwłaszcza przygotowania posiedzeń, koncentracji dowodów, zasadności odroczeń i przerw rozpraw, przestrzegania zasad zmierzających do zapewnienia należytej ochrony własności społecznej w toku postępowania oraz sprawności postępowania międzyinstancyjnego,
- 5) kontroli przestrzegania przewidzianych dla stron gwarancji procesowych oraz przestrzegania powagi i kultury czynności sądowych i notarialnych,
- 6) ogólnej oceny wpływu rozstrzygnięć sądu II instancji na orzecznictwo sądów rejonowych,
- 7) kontroli postępowania w sprawach dotyczących obrotu prawnego z zagranicą,
- 8) oceny sprawności wykonywania orzeczeń sądowych oraz prawidłowości obliczania i pobierania podatków i opłat za dokonanie czynności notarialnych,
- 9) oceny wypełniania obowiązków przez przewodniczących wydziałów,
- 10) badania innych zagadnień wynikających ze spostrzeżeń własnych lub instancji odwoławczej bądź zleconych przez prezesa sądu wojewódzkiego, w tym również z zakresu organizacji załatwiania skarg i wniosków obywateli.

§ 18. 1. Z przebiegu wizytacji sporządza się sprawozdanie zawierające:

- 1) ustalenia i wyniki dokonanych czynności oraz ocenę pracy wizytowanej jednostki,
- 2) wnioski o ewentualne wniesienie rewizji nadzwyczajnej lub o wznowienie postępowania w konkretnych sprawach,
- 3) wnioski o wytknięcie naruszeń obowiązków służbowych,
- 4) informacje o innych spostrzeżeniach i uwagach wskazujących na potrzebę sygnalizacji przez Ministerstwo Sprawiedliwości odpowiednim naczelnym lub centralnym organom państwowym albo organizacjom spółdzielczym przypadków ustalenia, że przepisy wydane przez te organy albo sposób postępowania jednostek im podporządkowanych są sprzeczne z prawem lub zasadami słuszności.

2. Sprawozdanie z wizytacji przedstawia się prezesowi sądu wojewódzkiego wraz z projektem zarządzeń powizytacyjnych w terminie 7 dni od zakończenia wizytacji.

§ 19. 1. Prezes sądu wojewódzkiego w terminie 14 dni od zakończenia wizytacji zwołuje konferencję z udziałem prezesa wizytowanego sądu, sędziów i asesorów; do udziału w konferencji prezes może zaprosić przedstawicieli samorządu ławniczego. Jeżeli konferencja dotyczy sądu wojewódzkiego, prezes tego sądu zaprasza do udziału w konferencji sędziów Sądu Najwyższego.

2. Podczas konferencji wizytujący:

- 1) informuje o wynikach wizytacji, zwracając uwagę na osiągnięcia i uchybienia w pracy sądu,
- 2) omawia wytyczne i orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz literaturę prawniczą, dotyczące zakresu, w którym stwierdzono błędy i uchybienia,
- 3) wyjaśnia wątpliwości podniesione przez sędziów wizytowanego sądu.

3. Sędziowie wizytowanego sądu mogą zgłaszać uwagi i postulaty pod adresem sądu drugiej instancji, prezesa sądu wojewódzkiego i Ministra Sprawiedliwości oraz co do przeprowadzonej wizytacji.

4. Przepisy ust. 1—3 stosuje się odpowiednio do wizytacji państwowych biur notarialnych.

§ 20. 1. Prezes sądu wojewódzkiego na podstawie sprawozdania z wizytacji i wniosków z konferencji powizytacyjnej wydaje zarządzenia kierownikowi wizytowanego sądu (państwowego biura notarialnego) i określa termin ich wykonania.

2. Prezes sądu wojewódzkiego przedstawia właściwym jednostkom organizacyjnym Ministerstwa Sprawiedliwości odpisy sprawozdań z wizytacji oraz z wydanych zarządzeń powizytacyjnych wraz z wnioskami co do:

- 1) potrzeby wystąpienia do Sądu Najwyższego o ustalenie wytycznych w zakresie wykładni prawa i praktyki sądowej bądź o wyjaśnienie przepisów, których stosowanie wywołuje rozbieżności w orzecznictwie,
- 2) celowości sygnalizacji przez Ministerstwo Sprawiedliwości odpowiednim naczelnym lub centralnym organom państwowym albo organizacjom spółdzielczym potrzeby dokonania zmian lub uchylenia przepisów sprzecznych z ustawą.

§ 21. 1. Lustracja ma na celu zbadanie pewnego odcinka pracy sądów (państwowych biur notarialnych) dotyczącego określonej problematyki.

2. Prezes sądu wojewódzkiego, zarządzając przeprowadzenie lustracji nie przewidzianej w planie pracy, ustala jej zakres i cel stosownie do istniejących potrzeb oraz określa sposób wykorzystania jej wyników.

3. Przepisy § 18 i 20 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

§ 22. Inspektorzy do spraw biurowości sądowej wykonują czynności kontrolne w zakresie biurowości sądowej i organizacji pracy sekretariatu, a na polecenie prezesa sądu wojewódzkiego — również w zakresie biurowości komorników.

§ 23. W toku wykonywania czynności kontrolnych (przeprowadzania lustracji) inspektor bada w szczególności:

- 1) organizację pracy sekretariatów, prawidłowość stosowania przepisów regulaminu czynności sądów oraz instrukcji o biurowości, szybkość wykonywania orzeczeń i zarządzeń oraz wydajność pracy poszczególnych pracowników,

- 2) stan i przyczyny zaległości, ze szczególnym uwzględnieniem spraw, w których postępowanie trwa dłużej niż 6 miesięcy,
- 3) sposób prowadzenia urzędzeń ewidencyjnych oraz, wrywkowo, rzetelność sporządzania sprawozdań statystycznych,
- 4) warunki pracy oraz poziom przygotowania pracowników sekretariatów,
- 5) dyscyplinę pracy i ochronę tajemnicy służbowej.

§ 24. 1. W toku czynności kontrolnych inspektor omawia z pracownikami sekretariatu ujawnione błędy i wskazuje prawidłowy sposób załatwiania.

2. Po zakończeniu lustracji lub w toku jej przeprowadzania inspektor przekazuje swoje spostrzeżenia i uwagi prezesowi sądu rejonowego i właściwemu wizytorowi.

3. Z przeprowadzonej lustracji w terminie 14 dni od jej zakończenia inspektor przedstawia prezesowi sądu

wojewódzkiego sprawozdanie wraz z wnioskami co do potrzeby wydania zarządzeń polustracyjnych, z ewentualnym stanowiskiem wizytatora w tej sprawie.

4. Przepis § 20 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

§ 25. Zakres czynności nadzoru kuratorów wyznaczonych do sprawowania kontroli nad działalnością kuratorów sądowych regulują odrębne przepisy, z tym że § 24 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 4

Przepisy końcowe.

§ 26. Tracą moc przepisy dotychczasowe w sprawach nadzoru nad sądami i państwowymi biurami notarialnymi oraz współdziałania sędziów w doskonaleniu orzecznictwa.

§ 27. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1986 r.

Minister Sprawiedliwości: *L. Domeracki*